

Bachelor Communicatie De Haagse Hogeschool

*Verlag van de uitgebreide opleidingsbeoordeling
22 en 23 januari 2020*

Colofon

Instelling en opleiding

Naam instelling: De Haagse Hogeschool
Adres: Johanna Westerdijkplein 109 Den Haag
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: Niet van toepassing

Opleiding: hbo-bachelor Communicatie
Locatie: Den Haag
Variant: Voltijd
Croho-nummer: 34405

Visitatiecommissie

dr. ir. Ab F. Groen, voorzitter
drs. Rob Koning, deskundige
drs. Wil Michels, deskundige
Iduna van den Assem, student-lid
drs. Linda van der Grijspaarde, secretaris
De commissiesamenstelling is vooraf voorgelegd aan de NVAO.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van
AeQui VBI
Vlindersingel 220
3544 VM Utrecht
www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	7
Beoogde leerresultaten	9
Onderwijsleeromgeving	11
Personeel	17
Voorzieningen en begeleiding	19
Kwaliteitszorg	21
Toetsing	22
Gerealiseerde leerresultaten	24
Bijlagen.....	27
Bijlage 1 Visitatiecommissie.....	28
Bijlage 2 Programma visitatie	29
Bijlage 3 Bestudeerde documenten	30

Samenvatting

Op 22 en 23 januari 2020 is de bacheloropleiding Communicatie van De Haagse Hogeschool gevisiteerd door een visitatiecommissie van AeQui. De opleiding kent twee studierichtingen: Communicatie (COM) en International Communication and Management (ICM). Het totaaloordeel van de visitatiecommissie is dat de opleiding aan alle standaarden **voldoet**.

Beoogde leerresultaten

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard voldoet. De beoogde leerresultaten zijn voor beide richtingen COM en ICM hetzelfde. De opleiding leidt studenten in de breedte van het vak op tot startbekwame communicatieprofessionals, die als (strategisch) adviseur en deskundig gesprekspartner kunnen optreden. De opleiding hanteert als beoogde leerresultaten de door het Landelijk Overleg Communicatie Opleidingen opgestelde beroepscompetenties. Deze beoogde leerresultaten van de opleiding zijn wat betreft niveau en oriëntatie passend, geconcretiseerd, voldoen aan internationale eisen en zijn onderschreven door het beroepenveld.

Onderwijsleeromgeving

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan de standaarden Oriëntatie, Inhoud, Leeromgeving en Instroom voldoet. De Nederlandstalige COM is een vierjarige voltijdopleiding met een omvang van 240 EC. De Engelstalige ICM is een driejarige voltijdopleiding met een omvang van 180 EC. Beide beslaan drie communicatiedomeinen: Corporate Communicatie (interne communicatie en pr), Publieke Communicatie en Marketingcommunicatie. Door beroepstaken een centrale plaats te geven in een semester werken studenten integraal aan het toepassen van kennis, beroeps- en onderzoeksvaardigheden. De samenhang in de onderwijsprogramma's is voldoende. De opleiding kent een passende leeromgeving met als werkvormen kennisgerichte hoorcolleges, verdiepende werkcolleges en feedbacksessies. Het programma en de vormgeving van het onderwijs sluiten aan bij de kwalificaties van instromende studenten van MBO tot VWO. De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch gezien de beoogde leerresultaten.

Personeel

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard voldoet. De opleiding werkt met een groep vaste medewerkers en een (vaste) groep externe docenten die op flexibele basis ingezet worden. Er is passend personeelsbeleid en er zijn voldoende mogelijkheden voor docenten om zich verder te professionaliseren. Het aantal docenten is passend voor de realisatie van het onderwijsprogramma en de feitelijk bij het personeel aanwezige expertise sluit aan bij de eisen gesteld aan de bacheloropleiding Communicatie. Een ruime hoeveelheid docenten heeft actuele werkervaring in de beroepspraktijk. Hierdoor kunnen zij een verbinding leggen tussen de opleiding en de huidige beroepspraktijk.

Voorzieningen

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan de standaarden Voorzieningen en Begeleiding voldoet. Het onderwijs vindt plaats op de hoofdvestiging van De Haagse Hogeschool. De voorzieningen op De Haagse hogeschool zijn toereikend om het onderwijs te faciliteren. De online leeromgeving biedt voldoende ondersteuning voor studenten bij het doorlopen van het programma. De informatievoorziening is adequaat ingericht maar er zijn wel verbeterpunten. De opleiding onderneemt passende stappen om de communicatie te optimaliseren. De opleiding biedt verder passende studiebegeleiding die is toegespitst op de behoeften van de studenten.

Kwaliteitszorg

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard voldoet. De combinatie van digitale vragenlijsten en focusgroepen is passend. De verschillende commissies zijn sinds het begin van het lopende studiejaar goed in positie. Ook

is het zichtbaar dat de opleiding goed luistert naar bevindingen en wensen van het werkveld. Een aandachtspunt is de terugkoppeling aan studenten van bevindingen en daaropvolgende acties.

Toetsing

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard voldoet. De toetsing in de opleiding is van het vereiste niveau. Er wordt een goede verbinding gelegd met de praktijk en de werkcontext van studenten. De opleiding treft adequate maatregelen om de kwaliteit van de toetsing te borgen.

Gerealiseerde leerresultaten

De visitatiecommissie oordeelt dat de opleiding aan deze standaard voldoet; op basis van de bestudering van afstudeerwerken en de gesprekken met werkveldleden en alumni stelt de visitatiecommissie vast dat de opleiding slaagt in het opleiden van startbekwame communicatieprofessionals. In de afstudeerwerken kan de relatie tussen het praktijkgerichte onderzoek en de uitgewerkte communicatiestrategie of -advies worden versterkt.

Verbeterpunten en aanbevelingen

Met het oog op de toekomst geeft de visitatiecommissie volgende suggesties ter overweging:

- De opleiding dient op korte termijn te starten met de implementatie van de vernieuwde LOCO kwalificaties, die in 2018 zijn vastgesteld. Bij de implementatie van de nieuwe kwalificatieset dient de opleiding te inventariseren welke toetsvormen hier het best bij passen.
- De opleiding dient de discussie over de zwaarte en plaats van onderzoek in het onderwijsprogramma te blijven voeren, en daarbij aandacht te hebben voor meer creatieve onderzoekstechnieken, los van interviews en enquêtes. Daarnaast dient de aandacht in de opleiding voor de relatie tussen de onderzoeksresultaten en de

daarvan afgeleide communicatieadviezen te worden versterkt.

- De opleiding kan overwegen om ook in het eerste jaar te gaan werken met opdrachtgevers uit de praktijk bij de projecten. Daarnaast kan de praktijkgerichtheid bij ICM worden versterkt, mede aangezien deze studierichting een stage minder kent.
- De opleiding kan een meer langdurige systematische samenwerking met vaste partners uit het werkveld aangaan: niet alleen als opdrachtgever maar ook bij het maken, geven en beoordelen van het onderwijs.
- De opleiding kan de (zichtbaarheid van de) samenhang in de onderwijsprogramma's vergroten.
- De onderwijsprogramma's van COM en ICM kunnen mogelijk sterker geïntegreerd worden en inhoudelijk meer gezamenlijk optrekken om van elkaar te profiteren en elkaar zo te versterken.
- Het oefenen met technieken rond online marketing (zoals SEA en SEO) en beeldcommunicatie kan meer aandacht krijgen in de onderwijsprogramma's.
- De opleiding kan de borging van de doorlopende leerlijnen versterken en sterker regie houden op de plek waar vaardigheden op verschillende niveaus terugkomen.
- De opleiding kan de aansluiting op de wisselende startniveaus ten aanzien van bijvoorbeeld Engels en wiskunde of ten aanzien van vakken-nis als media-software verbeteren door de startniveau 's in kaart te brengen en gedifferentieerd onderwijs aan te bieden.
- De opleiding dient de terugkoppeling aan studenten van evaluatieresultaten en daaropvolgende acties te verbeteren.
- De opleiding dient de schriftelijke onderbouwing van de beoordeling van eindwerken te versterken.

Overzicht beoordeling

De beoordelingen per standaard zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Standaard	Beoordeling
1. Beoogde leerresultaten	voldoet
2. Oriëntatie van het programma	voldoet
3. Inhoud van het programma	voldoet
4. Leeromgeving van het programma	voldoet
5. Instroom	voldoet
6. Personeel	voldoet
7. Materiële voorzieningen	voldoet
8. Begeleiding	voldoet
9. Kwaliteitszorg, kwaliteitscultuur en ontwikkeling	voldoet
10 Toetsing	voldoet
11 Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Eindbeoordeling	Positief

De visitatiecommissie is van oordeel dat de opleiding aan alle standaarden van het NVAO kader voldoet. Op die grond geeft de visitatiecommissie een positief advies inzake accreditatie van de bacheloropleiding Communicatie van De Haagse Hogeschool.

Namens de voltallige visitatiecommissie,
Utrecht, februari 2020,

dr. ir. A.F. Groen
Voorzitter

drs. L. van der Grijspaarde
Secretaris

Inleiding

De bacheloropleiding Communicatie van De Haagse Hogeschool heeft twee studierichtingen: de vierjarige Nederlandstalige bachelor Communicatie (voltijd) en de driejarige Engelstalige bachelor International Communication Management (voltijd). Er is daarnaast een deeltijdvariant in afbouw. De voltijd studierichtingen COM en ICM en de deeltijdvariant leiden op tot dezelfde beoogde leerresultaten.

De instelling

De Haagse Hogeschool bestaat uit faculteiten, lectoraten en diensten. Ruim 25.000 studenten volgen op vier vestigingen een Associate degree, een bacheloropleiding of een masteropleiding. Er werken ruim 1.900 medewerkers, waarvan 65% in een onderwijzende en 35% in een ondersteunende functie.

De bacheloropleiding Communicatie valt onder de Faculteit Management & Organisatie.

De opleiding

De voltijd opleiding kent twee studierichtingen: de Nederlandstalige bachelor Communicatie (COM, 240 EC) en de Engelstalige bachelor International Communication Management (ICM, 180 EC).

De deeltijdvariant van de opleiding wordt afgebouwd en heeft vanaf het studiejaar 2015-2016 geen nieuwe instroom meer. Het eindniveau wordt in de deeltijdvariant op dezelfde wijze getoetst als de voltijddopleiding.

De instroom van COM bestaat uit havisten en mbo'ers. Instromen in de versnelde, Engelstalige opleiding ICM kan met een VWO- of vergelijkbaar diploma. De instroom bestaat hoofdzakelijk uit internationale studenten en voor een klein deel uit Nederlandse vwo'ers.

De leerresultaten zijn voor de voltijd studierichtingen en de deeltijdvariant hetzelfde: studenten demonstreren hun eindniveau aan de hand van een majorvak, de verdiepende stage en een onderzoek dat leidt tot een concreet en uitgewerkt communicatieadvies. De weg naar het eindniveau

verschilt, onder andere vanwege de verschillende instroomkenmerken en de kortere studieduur bij ICM.

De visitatie

De Haagse Hogeschool heeft aan AeQui VBI opdracht gegeven de onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de opleiding een onafhankelijke en ter zake kundige visitatiecommissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

Vanwege de afbouw van de deeltijdvariant heeft het panel niet de gehele deeltijddopleiding beoordeeld, maar zich gericht op twee vragen:

- Worden de 'zittende' studenten goed begeleid in de afronding van hun opleiding?
- Is het eindniveau adequaat geborgd?

In deze rapportage zijn de bevindingen opgenomen.

De visitatiecommissie heeft zich verder expliciet georiënteerd aan het cluster waarin deze opleiding geplaatst is. Dit is met het voltallig panel gedaan, tijdens het voorbereidend overleg en afsluitend bij de oordeelsvorming. De hiertoe benodigde kennis was aanwezig in (een deel van) het panel.

De visitatie heeft op woensdag 22 januari en donderdag 23 januari 2020 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven.

De visitatiecommissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd. Aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de visitatiecommissie. Deze rapportage is in februari 2020 in concept toegestuurd aan de opleiding. De reacties van de opleiding zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

Op initiatief van de opleiding gaat op een nader te bepalen moment een ontwikkelgesprek plaatsvinden. De resultaten van dit ontwikkelgesprek hebben geen invloed op de in dit rapport weergegeven beoordeling.

Beoogde leerresultaten

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De opleiding geeft in haar profielbeschrijving adequaat weer waar de bacheloropleiding Communicatie voor opleidt. De opleiding hanteert als beoogde leerresultaten de door het Landelijk Overleg Communicatie Opleidingen vastgestelde competenties. Deze competenties zijn wat betreft niveau en oriëntatie passend, geconcretiseerd, voldoen aan internationale eisen en zijn onderschreven door het beroepenveld. De opleiding dient volgens de visitatiecommissie vaart te maken met de implementatie van het vernieuwde LOCO opleidingsprofiel uit 2019. Daarnaast kunnen de specifieke ambities van De Haagse Hogeschool zichtbaarder terugkomen in het profiel en kunnen de profielen van COM en ICM zich duidelijker van elkaar onderscheiden.

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

De opleiding kent twee studierichtingen: de Nederlandstalige bachelor Communicatie (COM, 240 EC) en de Engelstalige bachelor International Communication (ICM, 180 EC). De beoogde leerresultaten zijn voor beide hetzelfde. De opleiding leidt studenten in de breedte van het vak op tot startbekwame communicatieprofessionals, die als (strategisch) adviseur en deskundig gesprekspartner kunnen optreden.

Het Landelijk Overleg Communicatie Opleidingen (LOCO) heeft landelijke eisen aan de startbekwame professional opgesteld en beschreven in de volgende vijf beroepscompetenties: 1. Analyseren & onderzoeken, 2. Ontwikkelen van & adviseren over communicatiebeleid, 3. Plannen & organiseren, 4. Creëren & realiseren, 5. Representeren. Afgestudeerden die voldoen aan de competenties zijn in staat om in de beroepspraktijk te starten en zich daarin zelfstandig verder te ontwikkelen en te professionaliseren. Om te kunnen afstuderen bij de opleiding moet de student aantonen dat hij de vijf LOCO-competenties beheerst op eindniveau (niveau 3).

De Body of Knowledge (BoK) die hoort bij het competentieprofiel bevat alle kenniselementen

die een startende communicatieprofessional nodig heeft. Naast kennis zijn volgens de opleiding in het communicatievak persoonlijke en communicatieve vaardigheden, een sterke taalvaardigheid en onderzoeksvaardigheid belangrijk.

Studenten van De Haagse Hogeschool passen de beroepscompetenties toe in een lokale, regionale, nationale en internationale context. Studenten ontwikkelen hierdoor interculturele sensitiviteit en verwerven technieken om interculturele communicatieproblemen op te lossen. In lijn met het hogeschoolbeleid besteedt de opleiding aandacht aan het bevorderen van wereldburgerschap. Het internationale profiel en de realisatie van een netwerkhogeschool is in ontwikkeling. Kenmerkend aan de opleiding ten opzichte van andere communicatieopleidingen is dat er ruime aandacht is voor publieke communicatie. In beide studierichtingen ontwikkelen studenten sensitiviteit voor de verschillen tussen stakeholders; van multinationals tot ngo's tot Westlandse tuinders.

In het studentenhoofdstuk geven studenten aan dat het profiel van de opleiding voor hen helder en begrijpelijk is. Zij weten voor de start van de opleiding wat zij kunnen verwachten. De opleiding profileert zich richting de studenten als breed. Dit is volgens de studenten inderdaad het geval en maakt de opleiding voor internationale studenten onderscheidend ten opzichte van vergelijkbare opleidingen in hun land van oorsprong.

Overwegingen

De visitatiecommissie is van oordeel dat in de profielbeschrijving in de zelfevaluatie adequaat is weergegeven waar de bacheloropleiding Communicatie voor staat. De beoogde leerresultaten van de opleiding zijn wat betreft niveau en oriëntatie passend, geconcretiseerd, voldoen aan internationale eisen en zijn onderschreven door het beroepenveld.

De ambities van De Haagse Hogeschool (vastgelegd in thema's wereldburgerschap, internationalisering en netwerkhogeschool) worden in het opleidingsprofiel benoemd. Naar het oordeel van de visitatiecommissie kan de zichtbaarheid van deze ambities in het profiel van de opleiding versterkt worden. Mede aangezien wereldburgerschap en duurzaamheid op veel plaatsen terug komen in het hoger onderwijs, raadt de visitatiecommissie de opleiding aan zich duidelijker te onderscheiden op deze punten, onder andere door deze begrippen specifiek te duiden voor deze opleiding.

De visitatiecommissie vindt het passend dat de beoogde leerresultaten voor zowel de Nederlandse als Engelse studierichting gelijk

zijn, waarbij de vijf competenties bij beide een gelijke verhouding kennen. Wel adviseert de visitatiecommissie de opleiding om sterker te differentiëren in de beschrijving van de context waarvoor de beide richtingen opleiden. Bij ICM zou hierin meer de nadruk kunnen liggen op de internationale context waarvoor de opleiding opleidt en op de grotere gerichtheid op management. Het zou goed zijn het werkveld te betrekken in het gesprek over de afbakening van de contexten van beide studierichtingen.

De visitatiecommissie heeft waardering voor de goede contacten die de opleiding onderhoudt met het beroepenveld. De beroepenveldcommissie bestaat uit deskundige leden die de opleiding frequent van passende, actuele input voorzien.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Onderwijsleeromgeving

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan de standaarden Oriëntatie, Inhoud, Leeromgeving en Instroom **voldoet**. De beoogde leerresultaten (beroepscompetenties) zijn adequaat vertaald naar passende modules en bijbehorende leerdoelen. De onderwijsprogramma's bieden volgens de visitatiecommissie voldoende ruimte voor de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van de beroepspraktijk. De opleiding biedt een breed programma met een focus op het publieke domein. Deze focus kan verder worden versterkt. Daarnaast kan de opleiding bij de onderwijsvernieuwingen die zij doorvoert, de aandacht voor digitale innovaties vergroten. Het programma en de vormgeving van het onderwijs sluiten aan bij de kwalificaties van instromende studenten van MBO tot VWO. De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch gezien de beoogde leerresultaten. De aansluiting op de wisselende startniveaus kan worden versterkt.

Oriëntatie

Standaard 2: Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Bevindingen

Beroepsvaardigheden

Bij ICM worden beroepsrollen benut om het onderwijsprogramma te structureren. De beroepsrollen zijn The Creative Project Manager, The Communication Advisor, The Explorer, The Strategic Communication Planner en The Professional. Theoretische vakken en vaardigheden ondersteunen deze beroepsrollen. In het eerste jaar is er een centraal Design Thinking project. In jaar 2 is er een project Public Communication Project, in jaar 3 gevolgd door een project met een organisatie als opdrachtgever. In dit project doen studenten in groepjes onderzoek en stellen zij een communicatieadvies op. Verder gaan studenten in jaar 3 op stage bij een internationale organisatie. Tijdens deze stage voeren zij ook een onderzoek uit dat leidt tot een communicatieadvies.

De opleiding is gestart met de ontwikkeling van een nieuw onderwijsprogramma voor ICM, op basis van de nieuwe LOCO-kerntaken.

Het programma van COM is opgebouwd rond projecten waarin de studenten werken aan concrete beroepsproducten. In ieder blok staat een thema uit een van de communicatiedomeinen centraal en werken de studenten in projectgroepen samen aan een lokaal, nationaal of internationaal communicatievraagstuk. In het project voeren de studenten een onderzoek uit, passen ze inzichten en kennis uit het onderzoek en uit de conceptuele leerlijn en vaardigheden toe om een communicatieproduct (communicatieplan, -strategie, -campagne, website, advertentie) te ontwikkelen. In jaar 2 leren studenten ook in de praktijk: zij gaan gedurende negen weken op stage. In jaar 3 en 4 volgen de studenten een individueel traject. Zij verbreden hun theoretische kennis met vakken uit de verschillende domeinen en zij gaan op stage in het werkveld. In jaar 4 hebben studenten de mogelijkheid zich te profileren via de minoren die zij kiezen. Deze minoren kunnen zij desgewenst ook via uitwisseling in het buitenland volgen. Vervolgens voeren zij voor een organisatie een (beperkt) onderzoek uit naar een communicatieprobleem en schrijven zij een communicatieadvies.

Studenten spreken zich in het (Engelstalige) studentenhoofdstuk van beide studierichtingen positief uit over de (begeleiding bij) de stages: 'Sufficient support is offered by the programme to

help students find an internship. (...) Students experience that the internship assignments are realistic and usually feasible in the set periods. The supervisor from the degree programme provides sufficient guidance to the student whether the assignment is not too large, and if necessary contacts the company to coordinate the internship assignment.'

Volgens de studenten kan de opleiding voor de stages meer gebruik maken van de mogelijkheden die de stad Den Haag biedt: 'Although the internship places are mainly found locally, the students believe that more emphasis can be placed on the opportunities that the city of The Hague - with its international and governmental character - has to offer. The contact with the government, non-governmental organizations and related organizations is there, but could be further explored.'

Onderzoeksvaardigheden

In de opleiding leren de studenten werken met in de communicatie veel gebruikte onderzoeksmethoden en typen onderzoek. Per project doorlopen de studenten de volledige onderzoekscyclus. De resultaten uit het onderzoek passen de studenten toe op een te ontwikkelen beroepsproduct. Een groep docenten, onder wie twee gepromoveerde docenten, verzorgen de onderzoeksvakken bij COM en ICM. Een aantal docenten van de opleiding werken via lectoraten aan onderzoek.

Overwegingen

De visitatiecommissie stelt vast dat de oriëntatie en invulling van het programma voldoende waarborging bieden voor de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van praktijkgericht onderzoek. Praktijkgericht onderzoek is volgens de visitatiecommissie voldoende geïncorporeerd in het programma. De onderzoekslijn is volgens de visitatiecommissie adequaat: een onderzoekende houding en onderzoeksvaardigheden komen binnen verschillende projecten aan bod. De visitatiecommissie daagt de opleiding uit om de discussie over de zwaarte en plaats van onderzoek in het

onderwijsprogramma te blijven voeren, en daarbij aandacht te hebben voor meer creatieve onderzoekstechnieken, los van interviews en enquêtes.

Ook bieden de onderwijsprogramma's volgens de visitatiecommissie voldoende ruimte voor de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van de beroepspraktijk. Studenten krijgen in alle leerjaren de ruimte om het geleerde toe te passen op praktijksituaties. De visitatiecommissie waardeert de ruimte die studenten vanaf het tweede jaar in het programma van COM hebben om bij een variëteit aan werkgevers opdrachten uit te voeren. Tijdens dit praktijkleren worden beroepsvaardigheden zoals het voeren van gesprekken en het geven van advies goed geoefend, stelt de visitatiecommissie vast. Studenten krijgen door de regelmatige interactie met het beroepenveld een goed beeld van het communicatieberoepenveld in haar verschillende facetten en krijgen feedback uit de beroepspraktijk op hun functioneren als beginnend beroepsbeoefenaar. De opleiding zou kunnen overwegen ook in het eerste jaar te gaan werken met opdrachtgevers uit de praktijk bij de projecten. Daarnaast kan de praktijkgerichtheid bij ICM worden versterkt, mede aangezien deze studierichting een stage minder kent. De visitatiecommissie ondersteunt het voorstellen van de opleiding om ook daar met beroepsproducten te gaan werken en adviseert de opleiding bij de ontwikkeling van het nieuwe onderwijsprogramma van ICM te onderzoeken of de omvang van de stage passend is of uitgebreid dient te worden.

De visitatiecommissie waardeert de samenwerking en interactie met het werkveld bij de ontwikkelingen van vaardigheden. De visitatiecommissie daagt de opleiding wel uit om een meer langdurige systematische samenwerking met vaste partners uit het werkveld aan te gaan: niet alleen als opdrachtgever maar ook bij het maken en geven van het onderwijs. Zo kan de samenwerking met het werkveld volgens de visitatiecommissie verder worden verstevigd door te werken met reële vragen uit de praktijk waarbij vertegenwoordigers van het werkveld optreden als opdrachtgever en

studenten in de rol van opdrachtnemer onderzoeksmatig werken aan een oplossing. Alumni kunnen op deze manier ook meer verbonden worden aan de opleiding. De eerste stappen daartoe zijn inmiddels gezet, stelt de visitatiecommissie vast. Zo hebben twee ICM-alumni toegezegd in de werkveldcommissie zitting te nemen. Zij zijn ook uitgenodigd deel te nemen aan het ontwerpproces voor een nieuw ICM-onderwijsprogramma.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Inhoud

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

Het Nederlandstalige COM is een vierjarige voltijdopleiding met een omvang van 240 EC. Het Engelstalige ICM is een driejarige voltijdopleiding met een omvang van 180 EC. Jaarlijks doorlopen studenten vier blokken met een aantal onderwijs-eenheden. Per onderwijseenheid zijn de eindkwalificaties in een modulebeschrijving vertaald naar leerdoelen.

Beide studierichtingen beslaan drie communicatiedomeinen: Corporate Communicatie (interne communicatie en pr), Publieke Communicatie en Marketingcommunicatie. De keuze voor deze drie domeinen is gebaseerd op het veelzijdige karakter van de Haagse regio. Marketingcommunicatie ondersteunt de marketingdoelen van een organisatie. Corporate Communicatie heeft als doel het draagvlak van organisaties te vergroten. Publieke Communicatie wil de democratie en het maatschappelijke welzijn versterken. Hoewel de beoogde leerresultaten voor beide richtingen van de opleiding dezelfde zijn, verschilt de weg naar het eindniveau.

Zoals bij standaard 2 is toegelicht, zijn bij COM projecten leidend voor het onderwijs. In de projecten staan beroepsproducten en –handelingen centraal. De projecten worden zoveel mogelijk in de context van het werkveld geplaatst, met realistische beroepsopdrachten. Theoretische kennis en beroepsvaardigheden worden aangereikt in vakken die met (een van) de domeinen te maken hebben.

In het onderwijsprogramma van ICM wordt gestart met een semester oriëntatie op de globale context van communicatie. Daarna is het programma rond beroepsrollen ingericht: The Creative Project Manager (semester 2); The Communication Advisor (semester 3); The Explorer (semester 4: op uitwisseling of twee minoren); The Strategic Communication Planner (semester 5); The Professional (semester 6: stage en Professional Proficiency Test).

Bij beide richtingen hebben de studenten een ruimte van 30 EC om zich te profileren door middel van minoren of uitwisseling op een buitenlandse hogeschool of universiteit. Daarvoor maakt de opleiding gebruik van het netwerk van uitwisselingspartners van de opleidingen binnen de faculteit. Ook in de keuze van stageplaatsen en afstudeerbedrijf kan de student zelf profilering aanbrengen.

Studenten uit de deeltijdopleiding worden in staat gesteld om niet-afgeronde leereenheden alsnog te behalen via herkansingen of door vervangende eenheden te volgen. Daarvoor is een conversietabel opgesteld die studenten kunnen raadplegen.

De opleiding streeft ernaar de onderwijseenheden nog beter en meer op elkaar te laten aansluiten, om het leereffect te vergroten.

Overwegingen

De visitatiecommissie constateert dat de beide studierichtingen van de opleiding bij het profiel

passend onderwijs aanbieden. De beoogde leerresultaten (beroepscompetenties) zijn adequaat vertaald in de beide onderwijsprogramma's: de competenties zijn volgens de visitatiecommissie helder uitgewerkt op drie niveaus en gekoppeld aan programmaonderdelen.

De resterende studenten in de deeltijdvariant krijgen een passend onderwijsprogramma aangeboden.

De visitatiecommissie stelt vast dat de opleiding actuele literatuur van bachelorniveau aanbiedt. Door beroepstaken een centrale plaats te geven in een semester werken studenten integraal aan het toepassen van kennis, beroeps- en onderzoeksvaardigheden. Naar de indruk van de visitatiecommissie is de samenhang in de onderwijsprogramma's voldoende, maar zij is het met de opleiding eens dat dit versterkt kan worden. De visitatiecommissie adviseert de opleiding te zoeken naar mogelijkheden om de (zichtbaarheid van de) samenhang te vergroten. Daarnaast daagt de visitatiecommissie de opleiding uit om de onderwijsprogramma's van COM en ICM waar mogelijk te integreren en inhoudelijker meer gezamenlijk op te trekken om van elkaar te profiteren en elkaar zo te versterken.

De opleiding biedt een breed programma met een focus op het publieke domein. De visitatiecommissie ondersteunt deze focus en ziet dat deze wordt gewaardeerd door de studenten en het werkveld. De visitatiecommissie daagt de opleiding uit deze focus verder uit te werken, bijvoorbeeld door meer aandacht te besteden aan stakeholdersmanagement, netwerkanalyse en omgevingscommunicatie. Dit kan volgens de visitatiecommissie gekoppeld worden aan onderdelen als issuemanagement, public affairs en storytelling, voor meer samenhang in het onderwijsprogramma en een unieke profilering.

De visitatiecommissie constateert dat de ontwikkelingen rond het thema digitale communicatie en digitale innovaties bij de opleiding voldoende

in beeld zijn. Dit kan volgens de visitatiecommissie verder worden uitgebouwd. Het oefenen met technieken rond online marketing (zoals SEA en SEO) kan bijvoorbeeld meer aandacht krijgen. De visitatiecommissie raadt de opleiding daarnaast aan om beeldcommunicatie sterker in het onderwijsprogramma te verwerken. Het gaat hierbij niet alleen om beeldselectie maar ook om beeldproductie en beeldvoering.

De visitatiecommissie stelt vast dat de door de studenten gebruikte theoretische modellen passend, maar soms wat gedateerd zijn. De visitatiecommissie raadt de opleiding aan om bijvoorbeeld ook in te gaan op uitgewerkte methodieken en systematieken als de CASI-methode.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Leeromgeving

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Bevindingen

De opleiding hanteert als werkvormen kennisgerichte hoorcolleges, verdiepende werkcolleges en feedbacksessies. Voor de vaardighedenlijn worden altijd werkcolleges ingezet. Bij verschillende schrijfvakken wordt gewerkt met intervisiegroepjes en in de projectlijn wordt de praktijk gesimuleerd of werken de studenten met opdrachten van opdrachtgevers uit het werkveld. Studenten werken afwisselend individueel en in groepen aan hun opdrachten.

De docenten werken in blokteams bij de uitwerking en uitvoering van de vier blokken per jaar. Uit evaluaties blijkt dat de studielast evenredig over de blokken is verdeeld. In het ICM-onderwijsprogramma is de studielast in het laatste semester van jaar 3 erg hoog.

De BSA-norm is 50 EC, conform de hogeschool-eis. De opleiding schrijft geen kwalitatieve eisen voor. Er is bij elke variant een docent beschikbaar om langstudeerders te begeleiden.

De opleiding heeft ervoor gekozen relatief kleine onderwijsseenheden aan te bieden, om te voorkomen dat studenten onevenredig benadeeld worden als zij een toets niet halen. Volgens de zelf-evaluatie blijkt in de praktijk dat de eenheden nu te klein geworden zijn en er relatief veel getoetst wordt op kennis. Veel toetsen leveren werkdruk op voor studenten en het docentencorps. In het nieuwe curriculum voor ICM en de (door)ontwikkeling van het COM-curriculum wordt het aantal toetsen gereduceerd, onder andere door verdere implementatie van geïntegreerd toetsen. Daarnaast beraadt de opleiding zich op meer innovatieve leervormen zoals blended learning en overweegt ze de invoering van gepersonaliseerd onderwijs.

Studenten gaan in het studentenhoofdstuk in op de voor- en nadelen van het regelmatige groepswork. Studenten van COM vinden de nadruk in het eerste jaar op groepswork passend, waarbij de samenstelling van de groep soms een negatief effect heeft op de studeerbaarheid: 'If the diversity in motivation and commitment to go for a good grade is too large in a group, the degree to which students stimulate each other within the group and address each other decreases. Students do not always find it easy to address fellow students about the lack of willingness and commitment. However, third and fourth year students indicate that the challenges presented by the group work, did help with learning how to solve problems in a group and it strengthened their resilience and composure. (...) As the programme progresses, and the less performing students either fall behind or drop out, students get more satisfaction from the group work.'

In de gesprekken met de visitatiecommissie heeft de opleiding de keuze voor het aanbieden van het onderwijs van ICM in het Engels toegelicht. De

maatschappelijke context waar alumni werkzaam zijn, is voornamelijk internationaal. Zij krijgen in de internationale organisaties waar zij werken bijvoorbeeld te maken met internationaal strafrecht. Leden van de werkveldcommissie waar de visitatiecommissie mee sprak, ondersteunden deze keuze. Zij gaven aan dat een internationale studierichting naast een Nederlandstalige communicatie-opleiding past in een Europees georiënteerde stad als Den Haag.

Overwegingen

De visitatiecommissie stelt vast dat opleiding gekozen heeft voor een leeromgeving die de mogelijkheid biedt om de beoogde leerresultaten te bereiken. Onderdeel van het didactisch concept is de aandacht voor de praktijk in de projecten en stages. Bij standaard 2 heeft de visitatiecommissie zich hier positief over uitgesproken. Het werken met blokteams is volgens de visitatiecommissie aansprekend. De onderdelen binnen een blok zijn afgestemd. De visitatiecommissie daagt de opleiding uit om verder na te denken over de borging van de doorlopende leerlijnen en over de plek waar vaardigheden op verschillende niveaus terugkomen. De visitatiecommissie adviseert de regio daaromtrent duidelijk te beleggen. Bij ICM liggen volgens de visitatiecommissie mooie kansen om een inspirerende community te starten. Ook projecten waarbij het eerste tweede en derde jaar samenwerken zijn daarbij interessant. Community building door de jaren heen versterkt het thuisgevoel voor de voornamelijk internationale studenten, stelt de visitatiecommissie.

De visitatiecommissie ondersteunt het voornemen van de opleiding om de leeromgeving te innoveren. De stap naar gepersonaliseerd onderwijs is groot; deze vernieuwing dient volgens de visitatiecommissie goed uitgewerkt en begeleid te worden. De opleiding zou volgens de visitatiecommissie kunnen starten met ingangstoetsen en onderwijs op enkele niveaus bij programmaonderdelen zoals Engels.

De visitatiecommissie stelt vast dat de opleiding duidelijk motiveert waarom het onderwijs van ICM in het Engels wordt verzorgd en ondersteunt deze keuze. Het past bij het internationale veld waar de alumni in uitstromen.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Instroom

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

In het Nederlandstalige COM komen de meeste studenten uit het mbo (niveau 4) of van de havo. Havisten zijn toelaatbaar als zij wiskunde A of B in hun vakkenpakket hebben. Aan mbo'ers worden geen specifieke profieisen gesteld. In de praktijk blijkt volgens de zelfevaluatie wel dat de economische opleidingen en studies als Commerciële Dienstverlening of Marketing het best aansluiten op de opleiding Communicatie. Als (toekomstige) studenten niet voldoen aan de diploma-eis en ze zijn 21 jaar of ouder, dan kunnen ze alsnog toegelaten worden als ze slagen voor het 21+ toelatingsonderzoek. Deficiënties in de diploma-eis voor havisten kunnen weggewerkt worden door staatsexamen te doen.

ICM-studenten kunnen instromen met een vwo-diploma. Studenten met een Nederlands diploma hoeven geen aanvullende taaltoets te doen. Internationale studenten worden toegelaten als zij een diploma hebben dat op zijn minst gelijkwaardig is aan het Nederlandse vwo-diploma, zoals een International Baccalaureate (IB) of het Duitse Abitur. Een aanvullende taaltoets wordt ingezet voor internationale studenten die hun middelbare school hebben doorlopen in andere landen dan Groot-Brittannië, Ierland, de Verenigde Staten, het Engelstalige deel van Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Zuid-Afrika of Malta.

De opleiding beschikt over een Team Welkom, dat bestaat uit docenten en studenten van de opleiding. Zij zijn onder andere aanwezig bij de Open Dagen, organiseren proefstudeerdagen en gaan naar middelbare scholen in de omgeving.

De opleiding volgt de aanmeldingsprocedure die De Haagse Hogeschool heeft vastgesteld. Na aanmelding ontvangen studenten de opdracht om een motivatiebrief te schrijven, die ze meenemen naar de Haagse Matchingsdagen. Tijdens de Meet & Match bespreken de aspirant-studenten hun motivatiebrief met een docent van de opleiding. Zo geeft de opleiding invulling aan de studiekeuzecheck. Uit dit gesprek volgt een (niet-bindend) advies over de geschiktheid van de aspirant-student voor de opleiding. Studenten worden verder geholpen om te bepalen of ze de juiste keuze hebben gemaakt door andere activiteiten tijdens de Meet & Match. De opleiding organiseert een Colleetour met een alumnus en twee studenten van de opleiding, een eerstejaars en een hogerejaars. De aspirant-studenten kunnen hun alle vragen stellen die zij hebben over de opleiding. De gespreksleider leidt dit gesprek in goede banen en stelt waar nodig aanvullende verhelderende vragen.

Overwegingen

De visitatiecommissie is van mening dat het programma en de vormgeving van het onderwijs van beide studierichtingen aansluiten bij de kwalificaties van instromende studenten van MBO tot VWO en dat de gehanteerde toelatingseisen realistisch zijn gezien de beoogde leerresultaten. Bij standaard 4 doet de visitatiecommissie de suggestie om de aansluiting op de wisselende startniveaus op bijvoorbeeld Engels en wiskunde of op vakkennis als media-software te verbeteren door gedifferentieerd onderwijs aan te bieden.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Personeel

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Er is passend personeelsbeleid en er zijn voldoende mogelijkheden voor docenten om zich verder te professionaliseren. Het aantal docenten is passend voor de realisatie van het onderwijsprogramma en de feitelijk bij het personeel aanwezige expertise sluit aan bij de eisen gesteld aan de bacheloropleiding Communicatie. Een ruime hoeveelheid docenten heeft actuele werkervaring in de beroepspraktijk. Hierdoor kunnen zij een verbinding leggen tussen de opleiding en de huidige beroepspraktijk.

Standaard 6: Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Bevindingen

De opleiding volgt het personeelsbeleid van De Haagse Hogeschool. De docent-student ratio van de opleiding is 1:25. De opleiding werkt met een groep vaste medewerkers en een (vaste) groep externe docenten die op flexibele basis ingezet worden.

De docenten hebben hun thuisbasis in het team van ICM of COM. Sommige docenten geven les in beide studierichtingen. Vanaf het cursusjaar 2019-2020 werkt de opleiding met resultaatverantwoordelijke teams. Blokteams verzorgen het onderwijs samenhangend en integraal. Dit betekent een intensieve samenwerking van docenten bij het ontwikkelen en uitvoeren van het onderwijs. Verder zijn docenten actief in coördinatieteams, bijvoorbeeld rond het afstuderen en werkveld. In de coördinatieteams zitten vertegenwoordigers van beide richtingen.

De meerderheid van de docenten heeft een mastergraad. Degenen die die graad nog niet hebben, krijgen de gelegenheid die te behalen. Er werken twee gepromoveerde docenten bij de opleiding. Nieuwe docenten zijn bij voorkeur werkzaam of werkzaam geweest in het werkveld van communicatie en/of media. Zij volgen een cursus Basiskwalificatie Didactische Bevoegdheid (BDB) voordat zij in aanmerking komen voor een vaste

aanstelling. De opleiding stimuleert scholing en professionalisering. Hiervoor is 10% van de formatie beschikbaar en een budget voor kosten van scholing. De opleiding organiseert per jaar een aantal teamdagen waarin aandacht is voor nieuw beleid en teamontwikkeling.

De samenwerking tussen docenten van de beide richtingen van de opleiding is volgens de zelfevaluatie in de afgelopen periode sterk verbeterd. Docenten vinden elkaar steeds meer op de inhoud en werken vaker samen. De opleiding wil dit proces voortzetten en stimuleert docenten op zoek te gaan naar elkaars sterke punten om de programma's te versterken.

Studenten zijn tevreden over de kwaliteit van hun docenten, blijkt uit het gesprek van de visitatiecommissie met studenten en uit het studentenhoofdstuk: 'According to the students, lecturers are well equipped to teach, and are seen as experts in their field. There is an open and receptive atmosphere in the programme.'

Overwegingen

De visitatiecommissie stelt vast dat de opleiding passend personeelsbeleid hanteert en voldoende mogelijkheden biedt voor docenten om zich verder te professionaliseren. Het aantal docenten is voldoende voor de realisatie van de opleiding. De visitatiecommissie constateert dat de feitelijk bij het personeel aanwezige expertise aansluit bij de eisen gesteld aan een bacheloropleiding Communicatie. Er is een brede diversiteit wat betreft ach-

tergronden en nationaliteiten. Een ruime hoeveelheid docenten heeft actuele werkervaring in de beroepspraktijk. Hierdoor kunnen zij een verbinding leggen tussen de opleiding en de huidige beroepspraktijk. De visitatiecommissie ondersteunt het voornemen van de opleiding om de samenwerking tussen de beide studierichtingen te versterken.

Uit het gesprek met studenten en uit evaluatieresultaten maakt de visitatiecommissie op dat de

docenten inspirerend zijn voor de studenten. De visitatiecommissie heeft waardering voor de betrokkenheid van het team en de ruime aandacht voor de individuele studenten.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Voorzieningen en begeleiding

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De voorzieningen op de Haagse hogeschool zijn toereikend om het onderwijs te faciliteren. De online leeromgeving biedt voldoende ondersteuning voor studenten bij het doorlopen van het programma. De informatievoorziening is adequaat ingericht maar er zijn wel verbeterpunten. De opleiding onderneemt passende stappen om de communicatie te optimaliseren. De opleiding biedt verder passende studiebegeleiding die is toegespitst op de behoeften van de studenten.

Voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Het onderwijs vindt plaats op de hoofdvestiging van De Haagse Hogeschool. Het gebouw kent volgens de zelfevaluatie adequate voorzieningen: er is een ruime hoeveelheid (stille-) werkplekken en projectruimtes en alle leslokalen zijn toegerust met beamers of smartboards.

De bibliotheek van De Haagse Hogeschool is een centrale voorziening waarvan studenten en docenten gebruik kunnen maken. Er zijn zowel boeken als digitale bronnen aanwezig; de bibliotheek beschikt over abonnementen op tal van databases, die studenten (gratis) kunnen raadplegen. De bibliotheek verschaft ook ruimtes om samen te werken en stillerimtes om te studeren.

Aan het begin van elk studiejaar is er een studiegids beschikbaar voor studenten, die op studententent wordt gepubliceerd. De student vindt daarin alle informatie rondom zijn studie.

Studenten spreken zich in het studentenhoofdstuk als volgt uit over de voorzieningen: 'The campus of The Hague University of Applied Sciences is an asset of the institution. All students and lecturers in practically one place, contributes to the group feeling and the community. The library works well as a study place and space to meet. There is however, a need for more informal and inspiring consultation rooms where students

can come together to work on creative processes.'

Overwegingen

De visitatiecommissie constateert, mede op basis van een rondleiding door het gebouw, dat de voorzieningen toereikend zijn om het onderwijs te faciliteren. De online leeromgeving biedt volgens de visitatiecommissie voldoende ondersteuning voor studenten bij het doorlopen van het programma en er is adequate specifieke software beschikbaar. De visitatiecommissie heeft kennis genomen van plannen voor modernisering van de ruimtes voor de opleiding, waarbij studielandschappen ontstaan die volgens de visitatiecommissie goed passen bij de geplande onderwijsvernieuwingen en bij de wensen van de studenten.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Begeleiding

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

De opleiding hanteert een begeleidingsmodel in de vorm van een regielijn, die geïntegreerd in het onderwijs wordt aangeboden. De regielijn hanteert het principe van de ontwikkeling van zelfsturing naar zelfregie. Onderwijsactiviteiten in de

regelijn zijn erop gericht de beroepsidentiteit van de student te ontwikkelen.

Bij COM is er per klas een zelfregiecoach voor de eerste drie jaar. De zelfregiecoaches voeren individuele coachgesprekken. Studenten bouwen een digitaal portfolio op rond de thema's: wie ben ik, wat kan ik, verwerving van beroepscompetenties en het maken van keuzes. De coaching is gericht op zelfreflectie, nadenken over talenten en talentontwikkeling en een toenemende regie over de vorming van een professionele identiteit. In jaar 4 maakt de student individueel afspraken met zijn zelfregiecoach.

Bij ICM hebben alle eerstejaars een coach. Vanaf het studiejaar 2018-2019 hebben ook de tweedejaars een coach en vanaf 2019-2020 ook de derdejaars. De coaching is praktisch gericht op studievoortgang en reflectie en op verwerving van beroepscompetenties. Er wordt gebruikgemaakt van klassikale bijeenkomsten en individuele gesprekken. Studenten schrijven per blok een individuele reflectie en stellen een portfolio samen, dat aan het einde van een studiejaar wordt beoordeeld. Studenten kunnen te allen tijde vragen om individuele begeleiding.

Studenten geven in het studentenhoofdstuk aan dat zij de begeleiding als nuttig ervaren, maar beter kan worden afgestemd op het type student: 'The guidance is generally experienced as pleasant and helpful. For some international students - who on average have a higher age and life experience - the counseling could start differently in the first year. They would like to be approached as young adults.'

Informatie over de inhoud en organisatie van het onderwijs bereikt de student via het studentennet en de digitale leeromgeving (Blackboard). Blackboard wordt ook steeds meer ingezet als online leeromgeving, waar interactie plaatsvindt tussen

docenten en studenten. Voor stages en de Praktijkproef wordt gebruikgemaakt van OnStage, software die het proces van begin tot einde ondersteunt. De studievoortgang van studenten wordt geregistreerd in Osiris.

De opleiding geeft in de zelfevaluatie aan dat de informatievoorziening aan studenten niet optimaal is. Zo wordt Blackboard soms gebruikt voor opleidingsbrede mededelingen en de Studentenportal voor informatie over een vak. Studenten onderschrijven deze bevinding in het studentenhoofdstuk: 'Students indicate that they appreciate the fact that they can easily reach the lecturer with questions and that the lecturers respond quickly. (...) At the point of the formal information flow, the students see room for improvement for the programme to be made'. De opleiding is voornemens de interne communicatie en de studentcommunicatie te verbeteren en zet hiertoe de eerste stappen.

Overwegingen

De visitatiecommissie stelt vast dat de informatievoorziening adequaat is ingericht doch verbeterpunten kent. De opleiding onderneemt volgens de visitatiecommissie passende stappen om de communicatie te optimaliseren.

De opleiding biedt volgens de visitatiecommissie passende studiebegeleiding die is toegespitst op de behoeften van de studenten. De visitatiecommissie heeft waardering voor de toegankelijkheid en betrokkenheid van de docenten. De visitatiecommissie ontving tijdens het visitatiebezoek signalen dat de begeleiding in sommige perioden niet optimaal is geweest. De opleiding heeft de begeleiding inmiddels weer adequaat op pijl gebracht, stelt de visitatiecommissie vast.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Kwaliteitszorg

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. Het kwaliteitszorgsysteem is systematisch opgezet en adequaat vormgegeven. Er is sprake van periodieke evaluaties die worden uitgevoerd onder verschillende betrouwen.

Standaard 9: De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Bevindingen

Na ieder onderwijsblok ontvangen de studenten een digitale vragenlijst waarin hun mening wordt gevraagd over het gegeven onderwijs. Daarnaast werkt de opleiding met focusgroepen. Ieder blok organiseren de teamleider en de kwaliteitszorgmedewerker van de opleiding een gesprek met klassenvertegenwoordigers. De gesprekken vinden in de eerste weken van een blok plaats, zodat er nog gelegenheid is om het lopende blok bij te sturen als het gesprek daartoe aanleiding geeft. Studentevaluaties worden teruggekoppeld naar het blokteam. Het blokteam wordt gevraagd om de evaluatieresultaten nauwkeurig te bekijken en op basis daarvan verbetervoorstellen te formuleren. De voorstellen kunnen betrekking hebben op het blok maar ook op de opleiding in zijn geheel. De verbetervoorstellen worden besproken met de curriculumcommissie.

De werkveldcommissie komt drie tot viermaal per jaar bijeen. De voornaamste rol van de commissie is te adviseren vanuit het werkveld of de ontwikkelingen in het werkveld voldoende worden vertaald in het onderwijsprogramma.

De opleiding beschikt over een opleidingscommissie die is samengesteld uit studenten van ICM

en COM en drie docenten van de opleiding. De commissie komt twee keer per blok bij elkaar en een keer per blok is er een bijeenkomst met het management.

Na honderd dagen wordt de tevredenheid van de eerstejaarsstudenten gemeten en afgezet tegen de andere G5-hogescholen. Bij de meting van november 2018 scoorde de opleiding communicatie van De Haagse Hogeschool structureel hoger dan communicatieopleidingen bij de G5 hogescholen.

Overwegingen

Het kwaliteitszorgsysteem is volgens de visitatiecommissie systematisch opgezet en adequaat vormgegeven. De combinatie van digitale vragenlijsten en focusgroepen is passend volgens de visitatiecommissie. De verschillende commissies zijn sinds kort goed in positie, stelt de visitatiecommissie vast. Ook is het volgens de visitatiecommissie zichtbaar dat de opleiding goed luistert naar bevindingen en wensen van het werkveld. De terugkoppeling aan studenten van bevindingen en daaropvolgende acties is een aandachtspunt, stelt de visitatiecommissie vast. De visitatiecommissie raadt de opleiding aan hier acties op te ondernemen.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de commissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Toetsing

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De toetsing in de opleiding is van het vereiste niveau. De opleiding kiest voor passende toetsvormen en er wordt in de toetsing een goede link gelegd met de praktijk. De opleiding treft adequate maatregelen om de kwaliteit van de toetsing te borgen.

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

De opleiding implementeert de cyclus die beschreven is in het Toetshandboek van de faculteit. Het toetsprogramma toetst op kennis, vaardigheden en gedrag om de ontwikkeling van de student tot startbekwaam communicatieprofessional zichtbaar te maken. Het overzicht van de toetsing is vastgelegd in het toetsplan van de opleiding. Het toetsplan is onderdeel van het opleidingsleerplan waarin per onderwijseenheid de competenties gekoppeld worden aan (onder andere) de toetsvorm, de weging bij deeltolsten en het toetsmoment.

Er is een gezamenlijke Examencommissie voor de opleidingen European Studies en Communicatie. Deze bestaat uit een voorzitter, vijf leden en een ambtelijk secretaris. De leden zijn afkomstig uit beide opleidingen. Het "externe" lid is afkomstig van een andere faculteit van De Haagse Hogeschool. De Toetscommissie bestaat uit vier leden (afkomstig uit de beide studierichtingen). Deze commissie werkt onder de verantwoordelijkheid van de Examencommissie en formuleert jaarlijks speerpunten voor de borging van de kwaliteit van toetsing. De opleiding is voornemens de taak van de Toetscommissie te verbreden, om onder andere de borging van de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsen nog beter te borgen.

De opleiding heeft ingezet op professionalisering van de examinatoren. De meerderheid heeft de BKE behaald of is daarmee bezig.

Uit het gesprek met studenten en het studentenhoofdstuk blijkt dat de studenten over het algemeen tevreden zijn over de gekozen toetsvormen en het niveau van de toetsen: 'The assessment is generally appropriate to the content of the module. If students are present at the lectures and go through the course material properly, a sufficient grade is usually available. It is not always clear to students what exactly they have to do to achieve a higher grade. Students have the feeling that they can always submit their work to the lecturer for formative feedback. It is common to also present each other's work in advance, and to ask for feedback from fellow students.'

Overwegingen

De visitatiecommissie stelt vast dat de opleiding een passende variatie aan toetsvormen toepast. De visitatiecommissie heeft enkele toetsen en beoordelingsformulieren ingezien en stelt op basis daarvan vast dat de toetsen van het vereiste niveau zijn. De opleiding legt in de toetsen een goede link met de praktijk. De visitatiecommissie raadt de opleiding aan om bij de implementatie van de nieuwe kwalificatieset van het LOCO te inventariseren welke toetsvormen hier het best bij passen.

De visitatiecommissie constateert dat de opleiding adequate maatregelen treft om de kwaliteit van de toetsing te borgen. De visitatiecommissie concludeert op basis van de gesprekken en de documentatie dat de examencommissie en de toetscommissie hun taak om de kwaliteit van toetsen en tentamens te borgen stevig vormgeven. De visitatiecommissie ondersteunt de voorgenomen aanscherping van de taken van de toetscommissie.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Gerealiseerde leerresultaten

De visitatiecommissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**. De opleiding beoogt studenten op bachelorniveau in de breedte van het vak op te leiden tot startbekwame communicatieprofessionals. De visitatiecommissie stelt op basis van de bestudering van afstudeerwerken en de gesprekken met werkveldleden en alumni vast dat de opleiding hierin slaagt.

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Bevindingen

Studenten demonstreren in beide studierichtingen hun eindniveau in een majorvak, in een stage en in een beroepsproduct (communicatieadvies) dat onderbouwd is met een onderzoek (de Praktijkproef).

Het eindproduct van de Praktijkproef wordt door twee beoordelaars onafhankelijk van elkaar beoordeeld op basis van rubrics. Vervolgens komen deze twee beoordelaars tot een gezamenlijke beoordeling voor de student. Onderdeel van de beoordeling van de Praktijkproef is ook een zogenaamde taalcheck: taaldocenten beoordelen aan de hand van een extern gevalideerd beoordelings- en feedbackformulier het taalniveau in het eindproduct.

Ook voor het eindverslag van de Verdiepende Stage worden twee beoordelaars ingezet: de docentbegeleider en de tweede lezer. Zij vullen onafhankelijk van elkaar een beoordelingsformulier in. Als beide beoordelaars het werk met een voldoende beoordelen, dan is het gemiddelde van de toegekende cijfers het eindcijfer. Het werkveld, in de persoon van de bedrijfsbegeleider, geeft input voor de beoordeling. Voordat een stage wordt goedgekeurd controleert de Afstudeercommissie of aan de eisen is voldaan.

In het voorjaar van 2019 hebben de opleidingen die verenigd zijn in het Landelijk Overleg Communicatieopleidingen (LOCO) gezamenlijk een onderzoek uitgevoerd onder alumni. Doelstelling

van het onderzoek was onder andere om de invulling van de eerste communicatiebaan van de alumni te achterhalen en de mate van tevredenheid met de genoten opleiding te meten. Uit het onderzoek blijkt dat het merendeel van de afgestudeerde communicatiestudenten direct of binnen drie maanden na afstuderen een eerste baan als communicatiemedewerker heeft op hbo-niveau, vaak bij een commerciële organisatie. De belangrijkste aandachtsgebieden van hun eerste functie zijn tekstschrijven, sociale media en marketingcommunicatie. Kennis en vaardigheden die gemist werden tijdens de opleiding liggen met name op het gebied van online media.

De leden van de beroepenveldcommissie spraken zich tijdens het interview met de visitatiecommissie positief uit over de kwalificaties van de studenten bij afstuderen.

Overwegingen

Om zich een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten, heeft de visitatiecommissie in totaal vijftien recente Praktijkproeven gelezen en de beoordelingen van deze werken ingezien: tien ICM, drie COM voltijd en twee COM deeltijd. Ook heeft de visitatiecommissie de eindverslagen en beoordelingen van de stages van deze studenten ingezien. Verder heeft de visitatiecommissie van enkele studenten de toetsing van het majorvak ingezien. De visitatiecommissie stelt vast dat alle eindwerken getuigen van het bachelorniveau. Zij sluiten goed aan bij de inhoud en oriëntatie van de opleiding en het vakgebied. De probleem- en (communicatie)doelstellingen zijn helder afgebakend. In alle onderzoeken is voldoende onderzoekend vermogen zichtbaar,

waarbij het de visitatiecommissie wel opvalt dat de kwaliteit van de relatie tussen het onderzoek en de uitgewerkte strategie of het advies wisselend; het is dan bijvoorbeeld niet duidelijk op welk inzicht de strategie gebaseerd is of welke theorie die strategie onderbouwt. De opleiding heeft zelf ook geconstateerd dat het niveau van de communicatieadviezen verbeterd kan worden. Zij heeft inmiddels het onderdeel 'adviesrapport schrijven' toegevoegd aan het onderwijsprogramma en ondersteunt de studenten gedurende het afstudeertraject meer op de onderbouwing van de adviezen. De visitatiecommissie heeft er vertrouwen in dat deze maatregelen het gewenste effect zullen hebben.

De onderbouwing van de beoordeling van afstudeeronderzoeken kan volgens de visitatiecommissie worden versterkt; de mate en diepgang van feedback op de beoordelingsformulieren is wisselend. Ook dit punt heeft de opleiding zelf al geconstateerd. De examinatoren krijgen ondersteuning bij het schriftelijk vastleggen van de feedback, onder andere in kalibratiesessies.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, is de visitatiecommissie van oordeel dat de opleiding aan deze standaard **voldoet**.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Deze notitie is volgens het NVAO-format opgesteld.

Naam panellid (incl. titulatuur)	Korte functiebeschrijving van de panelleden
dr.ir Ab F. Groen	Ab Groen is zelfstandig organisatieadviseur in het hoger onderwijs
drs. Rob Koning	NHL Stenden Hogeschool - directeur Marketing & Communicatie
drs. Wil Michels	Hoofddocent Communicatie aan Fontys Hogescholen en eigenaar van Michels Communicatie
Iduna van den Assem	Student COM en CE aan de Hogeschool Utrecht

De visitatiecommissie werd bijgestaan door drs. L van der Grijspaarde, extern secretaris gecertificeerd door NVAO.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ingevuld, ondertekend en deze zijn ingeleverd bij NVAO.

Bijlage 2 Programma visitatie

Locatie: Haagse Hogeschool, Johanna Westerdijkplein 75, Den Haag

Woensdag 22 januari

12.00 uur	Aankomst panelleden, voorbereidende vergadering
14.30 - 15.30 uur	Showcase
15.45 - 16.00 uur	Inloopspreekuur (geen gebruik van gemaakt)
16.00 - 16.45 uur	Gesprek met alumni (3 personen)
17.00 - 17.45 uur	Gesprek met leden van de werkveldcommissie (4 leden)
17.45 uur	Intern overleg panel & afsluiting dag 1

Donderdag 23 januari

9.00 - 9.45 uur	Gesprek met het management (3 personen)
10.00 - 10.45 uur	Gesprek met curriculumcommissie (3 leden)
11.00 - 11.45 uur	Gesprek met docenten ICM en COM (8 docenten)
12.00 - 12.45 uur	Gesprek met toets- en examencommissie (5 leden)
12.45 - 13.45 uur	Intern beraad panel & lunch
13.45 - 14.30 uur	Gesprek met studenten ICM (voertaal Engels, 4 studenten)
14.30 - 15.15 uur	Gesprek met studenten COM (voertaal Nederlands, 3 studenten)
15.15 - 16.30 uur	Intern beraad panel
16.30 uur	Terugkoppeling bevindingen door het panel

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

Ter tafel tijdens visitatiebezoek

- Voorbeeldtoetsen diverse programmaonderdelen COM en ICM
- Overzicht vakliteratuur van de opleiding
- Rapportage peer review gerealiseerd eindniveau. Faculteit Management & Organisatie. Opleiding Communicatie.
- De Haagse Toetsing. Toetsvisie en -beleid van de De Haagse Hogeschool. 13 november 2018.
- Enkele gepubliceerde artikelen geschreven door docenten van de opleiding Communicatie.
- Niveauomschrijving opleiding Communicatie De Haagse Hogeschool
- Reglementen Werkveldcommissie, Faculteit Management & Organisatie. Opleiding Communicatie.
- Enkele verslagen van de werkveldcommissie
- Jaarverslag 2019 curriculumcommissie

Digitaal beschikbaar

- 15 door AeQui geselecteerde afstudeerwerken 2017-2019
- Beschrijving LOCO-competenties (2014)
- Niveauomschrijving van de opleiding Communicatie
- Beschrijving van de beroepsniveauprofilen van LOGEION
- Afbouw DT
- Competentiematrix van de opleiding COM & ICM
- LOCO-opleidingsprofiel
- Opdrachtschrijving herontwikkeling curriculum ICM
- OER COM
- OER ICM
- Conversietabellen
- Lijst van personeelsleden
- Literatuurlijsten
- Onderwijskader HHS
- Regeling Aanwijzing Examinatoren
- Jaarplan 2019-2020
- Rubric beoordeling tentamens gehanteerd door de Toetscommissie
- Overzicht leden van de Werkveldcommissie
- Handleidingen Verdiepende Stage & Praktijkproef 2017-2018, 2018- 2019, 2019-2020
- Studiegidsen ICM & COM
- Overzicht koppeling LOCO-competenties, hbo-kernkwalificaties en Dublin Descriptoren
- 100 dagen Hogeschool-Quicksheets